

Wanneer is een systeem goed?

*Een eerlijk vs. een rechtvaardig systeem en de consequenties
voor de samenleving*

Universiteit Utrecht
Master psychologie, Sociale Psychologie
Thesis (30 ECTS)

<i>Naam</i>	Myrna van Everdingen – 3500098
<i>Groep</i>	Rechtvaardigheid
<i>Begeleider</i>	Michèlle Bal MSc
<i>Tweede beoordelaar</i>	Hagar ter Kuile
<i>Datum</i>	21 juni 2013
<i>Aantal woorden</i>	7154

Abstract

System Justification theorie stelt dat mensen geneigd zijn te geloven in een goed systeem en het willen rechtvaardigen in onrechtvaardige situaties uit een behoefte aan orde en vertrouwen in de toekomst. Dit artikel veronderstelt, in tegenstelling tot veel voorgaand onderzoek, dat er een verschil in definitie bestaat over wat een goed systeem is, namelijk eerlijkheid wat staat voor gelijkheid versus rechtvaardigheid wat staat voor wat iemand verdient. Middels een enquête zijn een tweetal studies uitgevoerd die de veronderstelling bevestigen dat dit definitie verschil inderdaad bestaat en dat mensen meer geneigd zijn het systeem te rechtvaardigen wanneer ze denken in termen van rechtvaardigheid. Ook politieke voorkeur blijkt zoals verwacht van invloed te zijn, rechtse mensen doen meer aan systeemrechtvaardiging en blaming dan linkse mensen. Studie 2 laat zien dat systeemverwerping ook negatieve effecten kan hebben, wanneer het systeem niet veranderd kan worden. Mensen die na het lezen van een onrechtvaardige studiesituatie aan systeemverwerping doen blijken een lagere studiemotivatie te hebben dan mensen die aan systeemrechtvaardiging doen. Het verschil tussen definitie en politieke voorkeur en het al dan niet verwerpen van het systeem vult niet enkel een wetenschappelijke leemte, maar kan ook inzicht bieden in maatschappelijke problematiek.

Kernwoorden: eerlijkheid – rechtvaardigheid - politieke voorkeur - systeemrechtvaardiging - systeemverwerping – blaming - systeemverandering - motivatie

Inleiding

“De economische crisis raakt allochtonen in Nederland het hardst. De werkloosheid onder deze groep stijgt harder dan bij autochtonen. Vooral allochtone jongeren hebben moeite met het vinden van een baan. Dat schrijft het Sociaal en Cultureel Planbureau (SCP) aan de informateurs Henk Kamp (VVD) en Wouter Bos (PvdA). Volgens het SCP is de werkloosheid onder allochtone jongeren 'schrikbarend'.[...] Het SCP zegt dat allochtonen anders worden behandeld. 'Onderzoek laat overtuigend zien dat discriminatie een rol speelt, en dan in het bijzonder bij de lagere en middenberoepen.'[...]” (Shari Deira, 2012).

Mensen worden dagelijks geconfronteerd met onrecht. Bovenstaand stuk is een gedeelte van een artikel uit de Elsevier waarin een onrechtvaardige situatie wordt beschreven. De theorie van System Justification houdt zich bezig met onrecht en hoe mensen, zowel slachtoffers als buitenstaanders, hierop reageren. Volgens de theorie hebben mensen een sterke innerlijke behoefte om te geloven dat het systeem waarin ze leven goed en rechtvaardig is (Kay, Jost & Young, 2005). Het systeem kan van alles omvatten, van de samenleving waarin iemand leeft, tot het gezin, en van de werkvloer tot de sportvereniging. Om goed te functioneren als individu in het systeem, is het belangrijk erop te vertrouwen dat het systeem goed is (Laurin, Fitzsimons & Kay, 2011). Wanneer mensen vertrouwen hebben in het systeem, is er orde en stabiliteit en vermindert het gevoel van angst om in de toekomst zelf slachtoffer te worden van het systeem. Het individu zal dan ook sterk de behoefte voelen het systeem te rechtvaardigen en vast te houden aan de status quo ook wanneer het individu geconfronteerd wordt met een onrechtvaardige situatie die het bewijs voor een goed systeem doet wankelen.

Als gevolg van de behoefte om vast te houden aan de status quo worden sommige individuen en groepen hier het slachtoffer van. Door de behoefte het systeem te

rechtvaardigen zullen individuen geconfronteerd met onrecht niet het systeem hiervan beschuldigen, maar het slachtoffer of de minderheidsgroep (Laurin, Fitzsimons & Kay, 2011; Kay, Jost & Young, 2005). Het artikel uit de Elsevier waar hierboven mee begonnen is, kan hiervan een illustratie zijn. Uit onderzoek blijkt dat niet-westerse allochtonen meer slachtoffer zijn van de economische crisis dan andere bevolkingsgroepen als gevolg van discriminatie. Hier is duidelijk sprake van een onrechtvaardige situatie waarin het systeem tekort schiet. Vanuit de principes van System Justification theorie zullen individuen ondanks de onrechtvaardige situatie blijven vasthouden aan het geloof in een rechtvaardig systeem. In plaats van het veranderen van de status quo, worden er niet bij het systeem vraagtekens geplaatst, maar bij degenen die hier slachtoffer van zijn geworden. Niet de werkgevers die het huidige klimaat op de arbeidsmarkt bepalen zijn onjuist bezig, maar niet-westerse allochtonen zijn weinig gemotiveerd en worden daardoor geweigerd. Oftewel de individuen die het slachtoffer zijn geworden van een onrechtvaardige situatie in het systeem worden nu zelf schuldig bevonden aan wat hen is overkomen.

Rechtvaardigheid versus eerlijkheid

Mensen blijken dus een sterke behoefte te hebben aan het geloof in een goede wereld en een goed functionerend systeem. Een goed systeem is een systeem waarin mensen krijgen wat ze verdienen en verdienen wat ze krijgen (Kay & Jost, 2003). Binnen de theorie van System Justification wordt verondersteld dat mensen een universele definitie hebben van wat een goed systeem is. Echter, onderzoek wijst uit dat mensen verschillend zijn in hun verklaringen voor successen en mislukkingen (Kay, Czapliński & Jost, 2009). Overwegend rechts georiënteerde mensen blijken geneigd successen en mislukkingen toe te schrijven aan persoonskenmerken (Kay, Czapliński & Jost, 2009). Mensen die succesvol zijn hebben dit te danken aan een grote motivatie, doorzettingsvermogen en een bovengemiddelde intelligentie. Linkse mensen daarentegen zijn over het algemeen geneigd successen en mislukkingen toe te

schrijven aan de omgeving zoals: een hoge welvaart, weinig werkloosheid en een hoog onderwijsniveau. Oftewel de mate waarin het systeem je gunstig gezind is, heeft invloed op het al dan niet behalen van je doelen (Laurin, Fitzsimons & Kay, 2011).

Mensen blijken dus verschillende verklaringen te geven voor wat iemand overkomt. Aan de ene kant heb je mensen die persoonskenmerken als verklaring geven. Deze groep mensen lijkt te denken in termen van wat iemand verdiend, aangezien niemand anders dan jijzelf verantwoordelijk is voor je gedrag en persoonlijkheid. Wanneer je niet slaagt in het behalen van doelen is dit te wijten aan een beperking in je persoonlijkheid en verdien je dat wat je overkomt. Aan de andere kant heb je mensen die het systeem als verklaring geven voor dat wat je overkomt. Deze groep mensen denkt in termen van eerlijkheid. Wanneer het systeem bepaalt of mensen hun doelen al dan niet behalen, kan het individu niet verantwoordelijk worden gehouden voor datgene wat hem overkomt. In dat geval verdient iedereen hetzelfde, aangezien het niet te maken heeft met persoonlijke inzet, maar enkel omstandigheden van invloed zijn.

In tegenstelling tot waar de theorie van System Justification tot op heden vanuit is gegaan, wordt er in dit artikel verondersteld dat er een verschil bestaat over wat een goed systeem is. Aan de ene kant kun je denken in termen van wat je verdient. Hierbij wordt een goed systeem gedefinieerd als een rechtvaardig systeem en een systeem is rechtvaardig wanneer je krijgt wat je verdient. Oftewel, mensen die slachtoffer worden van onrecht, zullen het wel verdienen. Aan de andere kant kun je denken in termen van eerlijkheid en gelijkheid. Een eerlijk systeem is eerlijk wanneer iedereen hetzelfde krijgt. Op basis van bovenstaande veronderstellingen wordt verwacht dat mensen een goed systeem kunnen definiëren in termen van rechtvaardigheid waarbij het gaat om wat iemand verdient en in termen van eerlijkheid waarbij het gaat om gelijkheid tussen mensen.

Systeemrechtvaardiging versus systeemverwerping

Afhankelijk van de definitie die mensen hanteren over wat een goed systeem is, zullen mensen ook anders reageren op onrechtvaardige situaties. Mensen die een goed systeem definiëren als een rechtvaardig systeem, zijn geneigd te stellen dat mensen krijgen wat ze verdienen. Een automatisch gevolg hiervan is dat het systeem niet schuldig is aan hetgeen er gebeurd is. Oftewel het geloof in een goed systeem kan gehandhaafd blijven. Mensen die in een onrechtvaardige situatie de definitie behouden van een goed systeem is een eerlijk systeem, kunnen daarentegen niet overtuigd blijven van het feit dat het systeem goed is. Immers, er is sprake van een ongelijkheid. Dit kan geïllustreerd worden aan de hand van het eerder besproken artikel uit de Elsevier. Een eerlijk systeem is een systeem waarin iedereen dezelfde kansen heeft en hetzelfde krijgt, uit het onderzoek blijkt echter dat allochtone jongeren vaker worden geweigerd op de arbeidsmarkt. In dit geval krijgen allochtone jongeren dus niet hetzelfde als autochtone jongeren. Mensen die een goed systeem definiëren als een eerlijk systeem, zijn in dit geval getuige van een systeem dat niet eerlijk is. Hiermee zullen ze hun geloof in een goed systeem niet kunnen handhaven.

Vanuit deze uiteenzetting volgt de veronderstelling dat mensen die een goed systeem definiëren als een rechtvaardig systeem, in een onrechtvaardige situatie kunnen vasthouden aan het geloof in een goed systeem. Echter, mensen die geneigd zijn een goed systeem te definiëren als een eerlijk systeem, kunnen in een onrechtvaardige situatie hun geloof in een goed systeem niet handhaven. Sterker nog deze laatste groep zal zich sneller genoodzaakt voelen het systeem af te wijzen, wat we hier systeemverwerping zullen noemen. Op basis van bovenstaande veronderstellingen wordt verwacht dat mensen die een goed systeem definiëren als een rechtvaardig systeem in een onrechtvaardige situatie meer geneigd zijn het systeem te rechtvaardigen dan mensen die een goed systeem definiëren als een eerlijk systeem. Tegelijkertijd wordt verwacht dat mensen die een goed systeem definiëren als een eerlijk

systeem meer geneigd zijn het systeem te verwerpen dan mensen die een systeem definiëren als een rechtvaardig systeem. Dit zal getoetst worden in Studie 1.

Blaming en systeemverandering

Wanneer zich een onrechtvaardige situatie voordoet zijn er twee mogelijke reacties namelijk: de slachtoffers zullen het wel verdiend hebben of het systeem is niet goed. In het geval van de eerste reactie, zijn mensen ervan overtuigd dat wat mensen overkomt ze dat over zichzelf afroepen (Kay & Jost, 2003). Hierbij blijft het geloof in een goed systeem gewaarborgd. Echter, iets of iemand zal verantwoordelijk gehouden moeten worden voor de onrechtvaardige situatie. Mensen die denken in termen van rechtvaardigheid, zijn er van overtuigd dat iedereen toekomt wat hem toebehoort en dat persoonskenmerken verantwoordelijk zijn voor wat je overkomt (Kay, Czapliński & Jost, 2009). Onderzoek heeft aangetoond dat mensen die het systeem rechtvaardigen, negatieve reacties richting slachtoffers hebben om op die manier het geloof in een rechtvaardige wereld te behouden (Bal & van den Bos, 2012). Verondersteld wordt in dit artikel dat mensen die denken in termen van rechtvaardigheid en naar verwachting meer aan systeemrechtvaardiging doen, ook meer geneigd zijn negatieve attitudes te hebben richting slachtoffers. In dit artikel zal dit blaming genoemd worden.

In het geval van de tweede reactie waarin het systeem verantwoordelijk wordt gehouden, is dit een blijk van een niet goed functionerend systeem. Wanneer het systeem als onvoldoende wordt beoordeeld en dus niet goed functioneert, is een logisch gevolg dat het systeem moet veranderen. Vanuit deze aanname ontstaat de veronderstelling dat mensen die geneigd zijn een systeem te definiëren in termen van eerlijkheid en geconfronteerd worden met een onrechtvaardige situatie geneigd zijn het systeem te willen veranderen.

Verwacht wordt dat mensen die denken in termen van rechtvaardigheid meer geneigd zijn aan blaming te doen dan mensen die denken in termen van eerlijkheid. Tegelijkertijd wordt verwacht dat mensen die denken in termen van eerlijkheid meer geneigd zijn het systeem te veranderen dan mensen die denken in termen van rechtvaardigheid. Dit zal getoetst worden in Studie 1.

Systeemrechtvaardiging zinvol?

De behoefte van mensen om vast te houden aan de status quo en het systeem te rechtvaardigen ook in onrechtvaardige situaties, zorgt ervoor dat sommige individuen of groepen hier slachtoffer van worden (Kay, Jost & Young, 2005). Echter, toont onderzoek aan dat ook deze slachtoffers zelf veelal geneigd zijn het systeem te rechtvaardigen en vast te houden aan de status quo en, ondanks de nadelen hiervan, het systeem niet altijd verwerpen (Jost, Banaji & Nosek, 2004). Dit doet veronderstellen dat er mogelijk ook positieve effecten zijn van systeemrechtvaardiging. Er is hier nog weinig onderzoek naar gedaan, maar er zijn aanwijzingen in de literatuur te vinden dat het geloof in een rechtvaardige wereld belangrijk is voor het persoonlijk functioneren. Het geloof in een rechtvaardige wereld zorgt voor het ophouden van een positieve illusie die hoop geeft voor de toekomst (Laurin, Fitzsimons & Kay, 2011). Ook blijkt dat mensen die geloven in een rechtvaardige wereld een betere gezondheid hebben, gelukkiger zijn en minder delinquent gedrag vertonen (Jost & Hunyady, 2003; Jost & Thompson, 2000). Maar één van de belangrijkste functies van een geloof in een rechtvaardige wereld is het vertrouwen in het behalen van lange termijn doelen (Laurin, Fitzsimons & Kay, 2011). Voor het persoonlijk functioneren is het van essentieel belang dat mensen lange termijn doelen behalen en deze kunnen ze behalen wanneer ze geloven dat ze hier toe in staat zijn (Laurin, Fitzsimons & Kay, 2011).

dit doet veronderstellen dat systeemrechtvaardiging dus meer positieve effecten heeft dan veelal verondersteld wordt en dat het soms zelfs effectief is. In dit artikel gaan we een stap verder en veronderstellen we dat het soms zelfs wenselijker is om aan systeemrechtvaardiging te doen dan aan systeemverwerping in een onrechtvaardige situatie.

Passieve systeemverwerping

Het verwerpen van het systeem zorgt automatisch voor een negatieve evaluatie van het huidige systeem. Maar dit verwerpen kan in twee soorten situaties plaatsvinden, enerzijds in een onrechtvaardige situaties waar wat aan gedaan kan worden. In dat geval is systeemverwerping een goede zaak wanneer dit leidt tot het willen verbeteren/veranderen van het systeem. Anderzijds bestaan er ook situaties waarin wel onrecht plaatsvindt, maar waar het voor een individu buiten zijn vermogen ligt om het te kunnen veranderen. Dit kan verduidelijkt worden aan de hand van een illustratie (Laurin, Fitzsimons & kay, 2011). Stel je een man voor die hoopt ooit het bedrijf waar hij werkt over te kunnen nemen van zijn schoonvader. Wanneer hij gelooft dat de keus van zijn schoonvader gebaseerd is op inzet en vermogen van de kandidaten, oftewel een objectieve eerlijke keus, zal de man geneigd zijn hard te werken om op die manier het lange termijn doel te halen. Echter, wanneer de man denkt dat de beslissing voor de toekomstig directeur mede afhangt van andere factoren, zoals de schoonvader die voor zijn zoon kiest uit loyaliteit, zal hij minder geneigd zijn om hard te werken om het lange termijn doel te behalen. Wanneer de man het gevoel heeft dat zijn schoonvader de keus voor de toekomstig directeur laat afhangen van andere dan objectieve argumenten, zal hij het gevoel hebben dat er sprake is van een onrechtvaardige situatie en minder zijn best doen. Immers, hard werken voor het bereiken van het lange termijn doel zal niet tot het gewenste effect leiden, aangezien de keus door andere zaken bepaald zal worden. In het geval van dit voorbeeld is sprake van een onrechtvaardige situatie waar het buiten het vermogen ligt van het individu om het te veranderen. Het verwerpen van het systeem met een

gevoel van onmacht leidt in dit geval tot passiviteit, de man doet niet meer zijn best om het lange termijn doel te behalen. Deze passiviteit heeft echter een averechts effect, immers door niet meer hard te werken, zal de schoonvader nooit de man als toekomstig directeur aanwijzen.

Zoals deze illustratie laat zien, is systeemverwerping in dit geval een, wellicht begrijpelijke, maar tevens onwenselijke reactie. Verondersteld wordt dat het in onveranderbare onrechtvaardige situaties goed is om aan systeemrechtvaardiging te doen voor het persoonlijk functioneren en het bereiken van lange termijn doelen. Systeemverwerping leidt daarentegen tot passiviteit en belemmert op die manier het bereiken van lange termijn doelen. In Studie 2 zal worden getoetst of mensen die in een onrechtvaardige situatie aan systeemverwerping doen, ook minder gemotiveerd zijn voor het behalen van doelen dan mensen in een onrechtvaardige situatie die aan systeemrechtvaardiging doen.

In studie twee zal eveneens meegenomen worden in welke mate mensen aan systeemrechtvaardiging versus verwerping doen en in hoeverre dit samenhangt met studiemotivatie.

Politieke voorkeur

Zoals eerder gesteld zijn overwegend rechts georiënteerde mensen over het algemeen meer geneigd successen en mislukkingen toe te schrijven aan persoonskenmerken en overwegend linkse mensen over het algemeen aan de omgeving of het systeem (Kay, Czapliński & Jost, 2009). Vanuit deze theorie is de verwachting ontstaan dat er mogelijk een definitie verschil bestaat over wat een goed systeem is. Hiermee wordt tevens vermoed dat politieke voorkeur een rol zal spelen bij de mate waarin mensen het systeem rechtvaardigen versus verwerpen als ook bij de mate van blaming en systeem verandering. Er is daarom besloten politieke voorkeur mee te nemen in het onderzoek. Hierbij wordt verwacht dat

overwegend rechtse mensen meer geneigd zijn het systeem te rechtvaardigen en aan blaming te doen en dat linkse mensen meer geneigd zijn het systeem te verwerpen en het willen veranderen.

Studie 1

In Studie 1 is onderzocht of individuen die geconfronteerd worden met onrecht meer het systeem rechtvaardigen wanneer ze denken in termen van rechtvaardigheid en of ze sneller geneigd zijn het systeem te willen veranderen wanneer ze denken in termen van eerlijkheid.

Methode

Deelnemers en ontwerp. Aan het onderzoek hebben 76 respondenten uit de omgeving Utrecht meegedaan in de leeftijd van 17 tot 90 jaar ($M = 34.62$, $SD = 17.38$). De deelnemers komen deels van de Universiteit Utrecht en zijn deels een afspiegeling van de maatschappij, waarbij voor de werving de omgeving Utrecht is gebruikt. Het hoogst afgeronde opleidingsniveau varieerde van VMBO tot WO waarbij 5.3% VMBO, HAVO/VWO 40.8%, 7.9% MBO, 22.4% HBO en 22.4% WO als hoogst behaalde opleidingsniveau heeft genoteerd. De meerderheid was vrouw met een percentage van 63.2 en 15.8% van de respondenten was allochtoon. Ook naar politieke oriëntatie is gevraagd. In Nederland zijn mensen die overwegend centrum stemmen relatief links, daarom is besloten links en centrum in de analyse samen te voegen waarbij 60.5% aangaf overwegend links te zijn en 23.7% overwegend rechts, een percentage van 13.2 wilde hier geen uitspraak over doen. Deelnemers werden willekeurig toegekend aan één conditie van het 2 (systeemdefinitie) x 2 (politieke voorkeur) factoriële ontwerp. In de conditie rechtvaardigheid namen 42 deelnemers deel en in de conditie eerlijkheid 34.

Procedure. Mensen werd gevraagd of zij wilden meedoen aan een kort onderzoek over

de Nederlandse samenleving. Wanneer zij instemden, werd deze direct uitgedeeld en ter plekke terug gekregen. Er heeft geen debriefing plaatsgevonden, wanneer respondenten hier behoefte aan hadden werd na het afronden van de enquête het daadwerkelijke doel van het onderzoek toegelicht.

Instrument.

Artikel. De studenten werd gevraagd een fictief artikel te lezen waarin een onrechtvaardige situatie werd gepresenteerd. Uit het artikel blijkt dat niet-westerse allochtone jongeren meer werkloos zijn en expliciet worden geweigerd op basis van hun etniciteit. Het artikel geeft zowel handvatten om het systeem te rechtvaardigen als ook handvatten om het systeem te verwerpen. De cijfers en de inhoud van het artikel zijn gebaseerd op bestaande gegevens van het CBS (2013) en de Elsevier (2013), maar heeft niet, zoals gesteld in de enquête, in het Algemeen Dagblad gestaan.

Manipulatie middels een woordzoeker. Na het lezen van het artikel werd de respondenten gevraagd een woordzoeker in te vullen, waarbij rechtvaardigheid respectievelijk eerlijkheid saillant werden gemaakt. In de conditie rechtvaardigheid werd gevraagd de woorden *rechtvaardig, wetten, competentie, rationeel en verdienen* te vinden. In de conditie eerlijkheid werd gevraagd de woorden *eerlijkheid, gevoel, gelijkwaardig, emotioneel en verdelen* te vinden. In beide condities werd een afbeelding weergegeven, van een scheve weegschaal en een weegschaal in balans respectievelijk om een scheve versus gelijke verdeling tussen mensen te impliceren. Tot slot werd in beide woordzoekers de eerste letter van het eerste woord dikgedrukt weergegeven. Bij het samenstellen van de verschillende woorden is rekening gehouden met de lengte van de woorden en de moeilijkheidsgraad van de woorden. De woorden zijn als duo's opgesteld waarbij rekening is gehouden met de lengte, bijvoorbeeld: eerlijkheid – rechtvaardig.

Vragenlijst. De vragenlijst is opgebouwd uit 16 stellingen die op een 7-punt Likert schaal (1 = helemaal mee oneens, 7 = helemaal mee eens) beantwoord dienden te worden. De vragenlijst meet vier constructen, welke zijn: systeemrechtvaardiging, systeemverwerping, blaming en systeemverandering. Voor het meten van systeemrechtvaardiging is een aangepaste versie gebruikt van een deel van de bestaande vragenlijst (Kay & Jost, 2003). Een aantal items zijn meer gespecificeerd zodat ze beter aansluiten bij het artikel. Een aantal items zijn omgedraaid, op die manier meten ze niet systeemrechtvaardiging, maar systeemverwerping. Voor het meten van blaming en systeemverandering zijn items opgesteld die zo goed mogelijk aansluiten bij het gelezen artikel.

Afwisselend werden allereerst tien stellingen gegeven die systeemrechtvaardiging en systeemverwerping meten. Een voorbeeld item van systeemrechtvaardiging is: “Iedereen heeft eenzelfde kans op rijkdom en geluk in Nederland”; $\alpha = 0.71$. Een voorbeeld item die systeemverwerping meet is: “Het huidige politieke klimaat in Nederland vind ik onvoldoende functioneren.”; $\alpha = 0.74$. Vervolgens werden afwisselend zes stellingen gegeven die blaming en systeemverandering meten. Een voorbeeld van deze eerste is: “Individuele Nederlanders die het economisch lastig hebben, hebben in het verleden verkeerde keuzes gemaakt.”; $\alpha = 0.54$. Wanneer item 1 werd verwijderd kon de betrouwbaarheid verhoogd worden tot $\alpha = 0.63$. Een voorbeeld van systeemverandering is: “Autochtone Nederlanders moeten in opstand komen tegen de discriminatie jegens niet-westerse allochtonen.”; $\alpha = 0.66$. Wanneer bij dit construct item 2 werd verwijderd kon de betrouwbaarheid verhoogd worden tot $\alpha = 0.74$.

In de analyse zal ook systeembeoordeling meegenomen worden, dit bevat de constructen systeemrechtvaardiging en systeemverwerping. In het geval van deze laatste zijn de items voorafgaand aan de samenvoeging omgepooled.

Extra gegevens. Voor de volledigheid van het onderzoek werden naast een aantal vragen met betrekking tot demografische gegevens eveneens twee extra vragen gesteld. Ten eerste werd gevraagd welk van de woorden uit de woordzoeker de respondenten hadden onthouden. Wanneer een respondent minder dan 1 woord had onthouden, had de manipulatie niet naar behoren gewerkt en werd de respondent niet meegenomen in de verdere analyses. Daarnaast werd gevraagd wat de respondenten dachten wat het doel van het onderzoek was.

Resultaten

Systeemrechtvaardiging, systeemverwerping en systeembeoordeling. Een 2 (systeemdefinitie) x 2 (politieke voorkeur) ANOVA op de mate waarin respondenten het systeem rechtvaardigen liet alleen een significant interactie effect zien, $F(1, 57) = 4.10, p = 0.05, \eta_p^2 = 0.07$ zoals te zien is in Tabel 1. Respondenten die overwegend rechts zijn scoren gemiddeld hoger op systeemrechtvaardiging dan mensen die overwegend links zijn in de rechtvaardigheid conditie, $F(1, 57) = 6.47, p = 0.01, \eta_p^2 = .10$.

Wanneer gekeken wordt naar de mate waarin respondenten het systeem verwerpen is er geen significant hoofdeffect of interactie effect gevonden. Systeembeoordeling laat een marginaal interactie effect zien, $F(1, 57) = 3.8, p = 0.06, \eta_p^2 = 0.06$, zoals te zien is in Tabel 2. Respondenten die overwegend rechts zijn beoordelen het systeem hoger (waarbij hoog voor goed staat) dan mensen die overwegend links zijn in de rechtvaardigheid conditie, $F(1, 57) = 5.28, p = 0.03, \eta_p^2 = 0.09$.

Blaming en systeemverandering. Een 2 (systeemdefinitie) x 2 (politieke voorkeur) ANOVA op de mate van blaming laat een hoofdeffect zien op politieke voorkeur, $F(1, 57) = 13.25, p < 0.01, \eta_p^2 = 0.19$. Mensen met een overwegend linkse politieke voorkeur ($M = 2.65$; $SD = 1.04$) deden minder aan blaming dan mensen met een rechtse politieke voorkeur ($M = 3.71$; $SD = 0.97$).

Wanneer gekeken wordt naar de mate waarin respondenten het systeem willen veranderen, blijkt er een marginaal hoofdeffect te bestaan op systeemdefinitie, $F(1, 57) = 3.65$, $p = 0.06$, $\eta_p^2 = 0.06$. Respondenten in de conditie rechtvaardigheid ($M = 4.18$; $SD = 1.36$) waren minder geneigd het systeem te veranderen dan respondenten in de conditie eerlijkheid ($M = 4.63$; $SD = 1.15$).

Discussie

Studie 1 heeft aangetoond dat er een verschil bestaat in hoe een goed systeem gedefinieerd wordt en dat politieke voorkeur een belangrijke bepaler is. Rechtse mensen die denken in termen van rechtvaardigheid zijn meer geneigd in een onrechtvaardige situatie het systeem te rechtvaardigen dan linkse mensen. Eveneens blijken mensen die overwegend rechts zijn het systeem beter te beoordelen wanneer ze denken in termen van rechtvaardigheid dan mensen die overwegend links zijn. Mensen die overwegend links zijn en/of denken in termen van eerlijkheid lijken niet meer geneigd het systeem te verwerpen dan mensen die rechts zijn en/of denken in termen van rechtvaardigheid. Daarnaast lijken linkse mensen het systeem lager te beoordelen wanneer ze denken in termen van rechtvaardigheid dan wanneer ze denken in termen van eerlijkheid. Mensen die overwegend rechts zijn lijken dus naar de verwachting te bewegen, overwegend links mensen wijken daarentegen af van de verwachting. Op basis van deze resultaten lijkt geconcludeerd te kunnen worden dat overwegend rechts georiënteerde mensen wel en overwegend links georiënteerde mensen niet te bewegen zijn in de mate waarin ze het systeem rechtvaardigen/verwerpen, afhankelijk van hoe ze een goed systeem definiëren.

De verwachting dat mensen die het systeem rechtvaardigen (zoals blijkt uit bovenstaande overwegend rechtse mensen) meer geneigd zijn aan blaming te doen dan mensen die het systeem verwerpen in een onrechtvaardige situatie is bevestigd. Rechtse

mensen blijken meer dan linkse mensen aan blaming te doen. Politieke voorkeur lijkt dus een belangrijker bepaler voor de mate waarin mensen aan blaming doen wanneer ze geconfronteerd worden met een onrechtvaardige situatie. Eveneens werd verwacht dat mensen die denken in termen van eerlijkheid niet de slachtoffers hiervan beschuldigen (blaming), maar dit wijten aan het systeem en dus het systeem willen veranderen. Deze verwachting is bevestigd, mensen in de conditie eerlijkheid waren meer geneigd het systeem te veranderen dan mensen die denken in termen van rechtvaardigheid. Hiermee lijkt het erop dat mensen die denken in termen van eerlijkheid na confrontatie met een onrechtvaardige situatie meer geneigd zijn het systeem te willen veranderen.

Studie 2

Studie 1 heeft aangetoond dat mensen verschillen in de mate waarin ze het systeem rechtvaardigen versus verwerpen en dat dit afhankelijk is van ten eerste of ze denken in termen van rechtvaardigheid of eerlijkheid en ten tweede de politieke voorkeur. Verondersteld is dat systeemverwerping in sommige situaties negatieve effecten heeft, namelijk wanneer verandering niet mogelijk is. Dit is waar Studie 2 zich op focust. Hier is onderzocht of individuen die het systeem rechtvaardigen meer gemotiveerd zijn om bepaalde doelen te behalen en daarnaast of individuen die het systeem verwerpen minder gemotiveerd zijn voor het behalen van doelen.

Methode

Deelnemers en ontwerp. Aan het onderzoek hebben 83 studenten van de Universiteit Utrecht meegedaan in de leeftijd van 18 tot 31 jaar ($M = 21.0$, $SD = 2.02$). De deelnemers zijn studenten die de tweedejaars psychologie cursus Basisvaardigheden Communicatie volgden. Daarmee is het overgrote deel van de respondenten tweedejaars (73.5%) die de bachelor opleiding psychologie volgen (73%). Van de respondenten heeft 22.9% reeds studievertraging

opgelopen. Het overgrote deel van de deelnemers is vrouw met een percentage van 79.5. Ook is wederom naar politieke voorkeur gevraagd, waarbij links en centrum wederom zijn samengevoegd wat zorgt voor een wat scheve balans. 68.7% geeft aan overwegend links of centrum te stemmen en 14.5% geeft aan overwegend rechts te stemmen, 15.7% wilde hier geen uitspraak over doen.

Deelnemers werden willekeurig toegekend aan één conditie van het 2 (systeemdefinitie) x 2 (politieke voorkeur) factoriële ontwerp. In de conditie systeem rechtvaardigen namen 45 deelnemers deel, in de conditie systeem verwerpen namen 38 deelnemers deel.

Procedure. Voor het afnemen van de enquête is de studenten in de pauze van de cursus gevraagd vrijwillig deel te nemen aan een onderzoek naar attitudes. De enquête werd ter plekke uitgedeeld en weer ingenomen. Vervolgens kregen de respondenten een brief waarin stond dat het artikel niet bestaat en niet is uitgegeven door DUB. Daarnaast werd vermeld dat de cijfers verzonnen zijn en niet onderbouwd door wetenschappelijk onderzoek. Tot slot werd het daadwerkelijke doel van het onderzoek gegeven.

Instrument

Studiemotivatie op basis van karakter. Voorafgaand aan de manipulatie werd de respondenten gevraagd te reageren op tien stellingen die betrekking hadden op studiemotivatie. Voor het meten van studiemotivatie is een aangepaste versie gebruikt van een deel van een bestaande vragenlijst (Bruinsma, 2004). Een deel van de items zijn meer gespecificeerd zodat ze beter aansluiten bij het daarna te lezen artikel. De stellingen werden beantwoord op een 7-punt Likert schaal (1 = helemaal mee oneens, 7 = helemaal mee eens). De vragenlijst meet één construct namelijk studiemotivatie, een voorbeeld item is: “Bepaalde onderdelen van mijn studie zijn zeer interessant.”; $\alpha = 0.68$.

Manipulatie middels een artikel. Het tweede onderdeel betrof het lezen van een artikel, dat verschilde per conditie. Beide artikelen betroffen een fictief onderzoek op de Universiteit Utrecht waarbij is aangetoond dat hoogleraren tentamens en papers van studenten niet objectief nakijken, maar zich laten beïnvloeden door studiehouding en karakter van de studenten. In versie 1 (systeem rechtvaardigen) werd bij de respondenten het rechtvaardigen van het systeem saillant gemaakt, door te concluderen dat dit een goede zaak is. In versie 2 (systeem verwerpen) werd systeemverwerping saillant gemaakt, door te concluderen dat deze resultaten een slechte zaak zijn. Tegelijkertijd werd aangegeven dat hier niks aan te doen is en dat studenten zich er beter bij neer kunnen leggen, op die manier werd eveneens passieve systeemverwerping saillant gemaakt.

Vragenlijst. De tweede vragenlijst meet vijf verschillende constructen namelijk: studiemotivatie beïnvloedt door context, systeemrechtvaardiging, systeemverwerping, passieve systeemverwerping en mening artikel. De vragenlijst bestaat uit 16 stellingen die op een 7-punt Likert schaal (1 = helemaal mee oneens, 7 = helemaal mee eens) beantwoord dienden te worden. Het construct ‘studiemotivatie beïnvloed door context’ meet de studiemotivatie na het lezen van het artikel. Dit construct bestaat uit vijf items. Een voorbeeld van een item is: “Ik vind het belangrijk om goede resultaten te behalen voor mijn tentamens.”; $\alpha = 0.71$.

Voor het meten van systeemrechtvaardiging zijn drie items uit een bestaande vragenlijst gebruikt en meer toegespitst op het gelezen artikel (Kay & Jost, 2003). Een voorbeeld van een item dat systeemrechtvaardiging meet: “Elke student op de Universiteit Utrecht heeft eenzelfde kans om zijn/haar studie naar behoren af te ronden.”; $\alpha = 0.61$.

Ook voor het meten van systeemverwerping is gebruik gemaakt van een deel van de vragenlijst van Kay & Jost (2003), waarbij de items reversed zijn gesteld en meer zijn

toegespitst op het gelezen artikel. Een voorbeeld van een item: “De Universiteit Utrecht functioneert niet naar behoren.”; $\alpha = 0.36$. Wanneer item drie verwijderd werd, kon de betrouwbaarheid verhoogd worden naar $\alpha = 0.83$.

Het meten van passieve systeemverwerping is gemeten aan de hand van drie items. Deze items zijn opgesteld op basis van het gelezen artikel en benadrukken passiviteit en een lage mate van controle over de situatie. Een voorbeeld van een dergelijk item: “Het behalen van je opleiding binnen de gegeven tijd, hangt volkomen af van omstandigheden.”; $\alpha = 0.20$. Het verwijderen van item 2 verhoogde de betrouwbaarheid tot $\alpha = 0.32$. Besloten is om dit construct niet mee te nemen in de verdere analyses, omdat het niet betrouwbaar is gemeten. Hiermee kunnen we geen uitspraken doen of mensen die het systeem verwerpen meer geneigd zijn zich passief op te stellen dan mensen die het systeem rechtvaardigen.

Tot slot werden er twee stellingen gepresenteerd waarbij gevraagd werd aan te geven in hoeverre zij het eens waren met de uitspraak gegeven in het artikel en in hoeverre deze invloed had op hun studiehouding.

In de analyse zal ook systeembeoordeling meegenomen worden, dit bevat de constructen systeemrechtvaardiging en systeemverwerping. In het geval van deze laatste zijn de items voorafgaand aan de samenvoeging omgepooled.

Resultaten

Studiemotivatie op basis van karakter. Middels een onafhankelijk T-toets is gebleken dat de studiemotivatie niet afhankelijk is van politieke voorkeur, $t(66) = 0.71$, $p = 0.48$. Om die reden is studiemotivatie op basis van karakter niet als covariaat meegenomen in de verdere analyses.

Studiemotivatie beïnvloed door context. In een 2 (systeemdefinitie) x 2 (politieke voorkeur) ANOVA blijkt een hoofdeffect te bestaan voor systeemdefinitie op de studiemotivatie beïnvloed door context, $F(1, 61) = 340, p = 0.07, \eta_p^2 = 0.05$. Respondenten in de conditie systeem verwerpen ($M = 5.11; SD = 0.62$) hadden na het lezen van het artikel een lagere studiemotivatie dan respondenten in de conditie systeem rechtvaardigen ($M = 5.51; SD = 0.77$).

Systeemrechtvaardiging, systeemverwerping en systeembeoordeling. In een 2 (systeemdefinitie) x 2 (politieke voorkeur) ANOVA blijkt er een marginaal interactie effect te bestaan op systeemrechtvaardiging, $F(1, 61) = 3.59, p = 0.06, \eta_p^2 = 0.06$ zoals te zien is in Tabel 3. Uit de post-hoc analyses bleek niks significant.

Wanneer gekeken wordt naar systeemverwerping, blijkt er een marginaal hoofdeffect te bestaan van systeemdefinitie op systeemverwerping, $F(1, 61) = 3.41, p = 0.07, \eta_p^2 = 0.05$. Respondenten in de conditie systeem verwerpen ($M = 2.63; SD = 0.95$) deden meer aan systeemverwerping dan respondenten in de conditie systeem rechtvaardigen ($M = 2.89; SD = 1.01$).

Ook wanneer systeemverwerping wordt samengevoegd met systeemrechtvaardiging (hier benoemd als systeembeoordeling), blijkt er een marginaal interactie effect te bestaan, $F(1, 61) = 3.60, p = 0.06, \eta_p^2 = 0.06$, zoals te zien is in Tabel 4. Respondenten die overwegend rechts zijn scoren in de conditie systeem rechtvaardigen marginaal hoger dan respondenten in diezelfde conditie die overwegend links zijn, $F(1, 61) = 2.97, p = 0.09, \eta_p^2 = 0.05$. Eveneens blijkt dat respondenten die overwegend rechts zijn in de conditie systeem verwerpen gemiddeld hoger scoren op systeembeoordeling in de conditie systeem rechtvaardigen dan overwegend rechtse respondenten in de conditie systeem verwerpen, dit is een marginaal verband, $F(1, 61) = 3.16, p = 0.08, \eta_p^2 = 0.05$.

Discussie

Studie 2 heeft aangetoond dat systeembeoordeling als ook politieke voorkeur van invloed is op de motivatie van mensen (in dit geval studiemotivatie). Er is bewijs gevonden voor de verwachting dat systeemdefinitie van invloed is op de studiemotivatie. Mensen die het systeem verwerpen hadden een lagere studiemotivatie dan mensen die het systeem rechtvaardigen. Dit is een eerste bewijs voor de veronderstelling dat mensen die het systeem verwerpen in een onveranderbare onrechtvaardige situatie hier negatieve gevolgen van ondervinden. In dit geval lijkt het systeem rechtvaardigen zinvoller aangezien deze mensen een hogere studiemotivatie behouden wat vermoedelijk een belangrijke bepaler is voor het behalen van het doel. Wat hiervan het maatschappelijk belang is zal in de algemene discussie worden besproken.

Er blijkt een trend te bestaan op systeemverwerping, mensen in de conditie systeem verwerpen bleken hoger te scoren op systeemverwerping dan mensen in de conditie systeem rechtvaardigen. Hiermee kan bevestigd worden dat het lezen van het artikel waarin systeem verwerpen wordt bevorderd, daadwerkelijk systeem verwerpen activeert. Hiermee lijkt geconcludeerd te kunnen worden dat de manipulatie het beoogde effect had.

Eveneens blijkt dat mensen in de conditie systeem rechtvaardigen marginaal hoger scoren op systeem beoordeling wanneer ze rechts zijn dan wanneer ze links zijn. Er kan voorzichtig geconcludeerd worden dat rechtse mensen meer behoefte voelen het systeem te rechtvaardigen dan linkse mensen.

Mensen in de conditie systeem verwerpen blijken meer aan systeemverwerping te doen wanneer ze rechts zijn dan wanneer ze links zijn. Dit tegen de verwachtingen gevonden resultaat is te verklaren wanneer dit gecombineerd wordt met eenzelfde trend gevonden in Studie 1. Daar werd een voorzichtige conclusie getrokken dat rechtse mensen te bewegen zijn

in de mate waarin ze aan systeem rechtvaardiging of verwerping doen, linkse mensen daarentegen lijken minder te bewegen in de mate waarin ze aan systeem rechtvaardiging of verwerping doen. Dit kan verklaren waarom rechtse mensen in de conditie systeem verwerpen hoger scoren op systeemverwerping dan linkse mensen. Rechtse mensen waarbij systeemverwerping saillant wordt gemaakt, scoren duidelijk hoger op systeemverwerping, linkse mensen die minder te bewegen zijn in de mate waarin ze het systeem rechtvaardigen of verwerping zijn minder te veranderen en scoren wellicht daarom lager op systeemverwerping dan overwegend rechtse mensen.

Algemene discussie

Dit onderzoek biedt nieuwe perspectieven omtrent systeemrechtvaardiging en systeemverwerping en de mogelijke effecten hiervan. Er lijkt een definitieverschil te bestaan in wat een goed systeem is, namelijk een eerlijk versus een rechtvaardig systeem. Overwegend rechtse mensen lijken meer geneigd het systeem te rechtvaardigen en het systeem beter te beoordelen in onrechtvaardige situaties wanneer ze denken in termen van rechtvaardigheid dan linkse mensen. Tevens lijken mensen het sneller te verwerpen wanneer ze een systeem definiëren in termen van eerlijkheid. Linkse mensen daarentegen lijken minder makkelijk te bewegen in de mate waarin ze het systeem rechtvaardigen of verwerpen. Politieke voorkeur lijkt een belangrijke rol te spelen in de mate waarin mensen aan blaming doen, overwegend rechtse mensen blijken meer aan blaming te doen dan overwegend linkse mensen. Daarnaast lijken mensen die denken in termen van eerlijkheid meer geneigd het systeem te willen veranderen na confrontatie met een onrechtvaardige situatie dan mensen die denken in termen van rechtvaardigheid. Tot slot lijken mensen die het systeem verwerpen minder gemotiveerd te zijn dan mensen die het systeem rechtvaardigen na confrontatie met een onveranderbare onrechtvaardige situatie.

Op basis van de gevonden resultaten lijkt het er op dat de eerder besproken tendentie van mensen om successen en mislukkingen toe te schrijven aan enerzijds persoonskenmerken en anderzijds het systeem en de veronderstelling dat dit resulteert in verschillende definities over wat een goed systeem is te zijn bevestigd. Bovendien lijkt dit onderzoek eveneens de veronderstelling dat politieke voorkeur een belangrijke bepaler is voor de mate waarin mensen enerzijds het systeem rechtvaardigen vs. verwerpen en anderzijds aan blaming doen of het systeem willen veranderen te ondersteunen. Onderzoek heeft aangetoond dat ook slachtoffers van onrechtvaardige situaties geneigd zijn aan systeemrechtvaardiging te doen en dat dit mogelijk komt omdat er positieve aspecten aan systeemrechtvaardiging zitten. Dit onderzoek heeft bewijs gevonden voor het feit dat systeemrechtvaardiging in sommige gevallen beter is voor het behalen van doelen en dat er dus positieve aspecten zitten aan systeemrechtvaardiging en negatieve aan systeemverwerping.

Zoals uit de resultaten blijkt in Studie 1 en 2 lijken overwegend rechts georiënteerde mensen wel en overwegend links georiënteerde mensen minder makkelijk te bewegen in de mate waarin ze aan systeemrechtvaardiging of verwerping doen. Wanneer je meeneemt dat onderzoek naar System Justification voornamelijk in de Verenigde Staten is gedaan, is dit te verklaren. De Verenigde Staten is een overwegend rechts georiënteerd land, de theorie omtrent System Justification kan dus gefocust zijn op overwegend rechts georiënteerde mensen. Mogelijk is de theorie omtrent System Justification op linkse mensen in Nederland niet van toepassing. Vanuit deze aanname wordt daarom aangeraden om eveneens onderzoek te doen naar System Justification bij links georiënteerde mensen in Nederland.

Uit de onderzoeksresultaten komt naar voren dat over het algemeen rechts georiënteerde mensen meer geneigd zijn het systeem te rechtvaardigen, het systeem beter beoordelen en bovendien meer geneigd zijn aan blaming te doen. Deze tendentie is te verklaren wanneer we het vanuit ideologische invalshoek benaderen en de begrippen

conservatief en progressief erbij betrekken. Binnen de politiek wordt een onderscheid gemaakt in links georiënteerde mensen die overwegend progressief zijn en rechts georiënteerde mensen die overwegend conservatief zijn (Jost, Federico & Napier, 2009). Progressief en conservatief zijn te onderscheiden op twee aspecten, ten eerste het aanmoedigen versus verwerpen van sociale verandering en ten tweede het verwerpen versus accepteren van sociale ongelijkheid (Jost, Federico & Napier, 2009). Linkse mensen zijn overwegend voor sociale verandering en gelijkheid, terwijl rechtse mensen overwegend tegen sociale verandering zijn en ongelijkheid accepteren. Dit sluit aan bij de resultaten die gevonden zijn in dit artikel. Rechtse mensen zijn behoudend, tegen sociale verandering en accepteren ongelijkheid, wat aansluit bij de principes van denken in termen van rechtvaardigheid, het systeem rechtvaardigen en blaming. Hierbij is niet het systeem schuldig voor de onrechtvaardige situatie, maar slachtoffers. Het systeem is dus goed en hoeft niet te veranderen en daarmee kan vastgehouden worden aan de status quo.

Op basis van bovenstaande kan geconcludeerd worden dat in dit onderzoek politieke voorkeur een belangrijke rol heeft gespeeld. Het is dan ook aan te bevelen om in de toekomst onderzoek te doen naar ten eerste de relatie tussen politieke voorkeur en systeemrechtvaardiging versus verwerping en ten tweede de relatie tussen politieke voorkeur en systeemverandering versus blaming.

In Studie 1 is ervoor gekozen om een zo representatief mogelijke steekproef van de samenleving te krijgen. Daarom is besloten de deelnemers te werven in alle leeftijdsgroepen in de omgeving Utrecht. Studie 2 bouwt voort op de gevonden resultaten in Studie 1, om die reden lijkt het van belang daar ook een representatieve steekproef van de samenleving te krijgen. Echter werd in Studie 2 onderzocht of studiemotivatie af zou nemen na confrontatie met een onrechtvaardige studiesituatie. Om dit te kunnen meten was het van belang dat enkel studenten meededen aan Studie 2, want enkel voor studenten is studiemotivatie meten

relevant. Om die reden is besloten twee verschillende steekproeven in deze studies te gebruiken.

In Studie 2 is passieve systeemverwerping niet betrouwbaar bevonden en daarom niet meegenomen in de verdere analyses. Desondanks blijkt dat mensen minder gemotiveerd zijn wanneer ze het systeem verwerpen. Daarmee zijn er sterke vermoedens dat deze mensen ook meer aan passieve systeemverwerping doen. Het verschil tussen systeemverwerping en passieve systeemverwerping is de motivatie om het te veranderen. De eerste groep verwerpt het systeem en wil het veranderen. De tweede groep echter, verwerpt het systeem, maar lijkt weinig gemotiveerd het te veranderen. Aangezien in dit onderzoek bewijs is gevonden dat mensen die het systeem verwerpen ook een lagere motivatie hebben, wordt vermoed dat mensen ook meer aan passieve systeemverwerping doen. Het is dus aan te bevelen onderzoek te doen naar passieve systeemverwerping en hiervoor een betrouwbaar construct op te stellen.

De twee studies die in dit artikel zijn uiteengezet hebben elk interessante resultaten verkregen. Desalniettemin dient opgemerkt te worden dat niet overal significante resultaten gevonden zijn en niet alle effecten sterk waren. Het is dan ook absoluut aan te bevelen nader onderzoek te doen naar de gevonden resultaten. Voor het toetsen van de hypothesen in dit artikel is gebruik gemaakt van een enquête, hierbij zijn de omstandigheden niet gecontroleerd. Bovendien moet er bij de impact van de manipulaties vraagtekens geplaatst worden. In Studie 1 is een woordzoeker gebruikt als manipulatie, waarbij aan de deelnemers werd aangegeven dat dit geen relevant onderdeel was in het onderzoek. In Studie 2 werd gevraagd een artikel te lezen. In beide studies gaat het om een minimale manipulatie waarbij afgevraagd kan worden in hoeverre dit daadwerkelijk invloed heeft gehad op de mate waarin aan systeemrechtvaardiging versus verwerping werd gedaan. Desondanks zijn er in beide studies interessante resultaten naar voren gekomen. Een dergelijk klein onderzoek, met een minimale manipulatie waarbij de omstandigheden niet gecontroleerd zijn, heeft ondanks deze zwaktes

interessante resultaten opgeleverd. Dit biedt hoop voor toekomstig onderzoek binnen dit veld en doet vermoeden dat de resultaten gevonden in dit artikel veel groter kunnen zijn in meer gecontroleerd onderzoek.

Implicaties

De resultaten in dit onderzoek zijn van fundamentele toegevoegde waarde in het wetenschappelijk veld. Waar in het verleden veel onderzoek is gedaan naar systeemrechtvaardiging, is dit allerm minst het geval voor systeemverwerping. Veelal wordt systeemrechtvaardiging na confrontatie met een onrechtvaardige situatie als iets onwenselijks gezien. Systeemrechtvaardiging ontkent immers dat het systeem fout is en belemmert daarmee de vooruitgang en verbetering van het systeem (Jost, Banaji & Nosek, 2004). Hiermee wordt voornamelijk gefocust op de effecten van systeemrechtvaardiging en blijft onderzoek naar systeemverwerping achter. Het dagelijks voorkomen van systeemverwerping wordt daarmee onderschat. Wat te denken van werknemers die staken voor loonsverhoging, milieuorganisaties die acties voeren voor een beter milieubeleid en misschien wel het meest recente voorbeeld van systeemverwerping: de opstand in Istanbul op het Taksim plein als protest tegen de plannen van de huidige premier Erdogan (Elsevier, 2013). Systeemverwerping is daarmee minstens zo interessant om te bestuderen als systeemrechtvaardiging. Dit onderzoek biedt meer inzicht in wanneer mensen het systeem verwerpen, bovendien geeft het inzicht in mogelijke negatieve effecten van systeemverwerping. De resultaten lijken aan te tonen dat mensen die denken in termen van eerlijkheid meer geneigd zijn het systeem te verwerpen in een onrechtvaardige situatie. Eveneens tonen de resultaten aan dat mensen die aan systeemverwerping doen minder studiemotivatie hebben. Of de motivatie in andere situaties eveneens afneemt, zal aanvullend onderzoek moeten uitwijzen, maar de eventuele impact van die resultaten kan groot zijn. Wanneer de motivatie van mensen om lange termijn doelen te halen afhangt van het al dan

niet verwerpen van het systeem in onrechtvaardige situaties, kan dit niet enkel inzicht bieden in maatschappelijke problematiek als werkloosheid op de arbeidsmarkt onder bepaalde bevolkingsgroepen. Het kan eveneens handvatten bieden voor het aanpakken van dergelijke maatschappelijke problematiek. Daarmee kan nader onderzoek niet enkel een wetenschappelijke, maar ook een maatschappelijke waarde hebben.

Conclusie

Geconcludeerd kan worden dat dit onderzoek interessante bevindingen heeft gedaan. In dit onderzoek is een wetenschappelijke leemte opgevuld door het bewijs voor een definitieverschil in wat een goed systeem en de consequenties hiervan in de mate waarin aan systeemrechtvaardiging wordt gedaan. Eveneens het belang van de aandacht voor systeemverwerping en de negatieve aspecten hiervan is een nieuwe toevoeging in het wetenschappelijk veld. Tot slot biedt dit onderzoek ook een maatschappelijke relevantie doordat het inzicht geeft in maatschappelijke problematiek en handvatten biedt voor de aanpak hiervan. Hiermee is deze studie een mooie opzet na vervolg onderzoek omtrent System Justification, heeft het een wetenschappelijke toegevoegde waarde en tot slot een maatschappelijk relevantie waarin handvatten worden geboden voor beleid binnen het politieke systeem.

Tabel 1

Systeem definitie x politieke voorkeur-interactie voor de mate van systeemrechtvaardiging (Studie 1)

	Overwegend links		Overwegend rechts	
	<i>M</i>	<i>SD</i>	<i>M</i>	<i>SD</i>
Rechtvaardigheid	3.81	0.96	4.73	0.70
Eerlijkheid	4.29	1.04	4.15	0.50

Noot. Gemiddelden zijn gegeven op een 7-punt Likert-schaal, waarbij hogere waarden meer systeemrechtvaardiging inhoudt.

Tabel 2

Systeem definitie x politieke voorkeur-interactie voor systeembeoordeling (Studie 1)

	Overwegend links		Overwegend rechts	
	<i>M</i>	<i>SD</i>	<i>M</i>	<i>SD</i>
Rechtvaardigheid	3.89	0.96	4.71	0.83
Eerlijkheid	4.38	0.97	4.19	0.44

Noot. Gemiddelden zijn gegeven op een 7-punt Likert-schaal, waarbij betere systeembeoordeling inhoudt.

Tabel 3

Systeemdefinitie x politieke voorkeur-interactie op systeemrechtvaardiging (Studie 2)

	Overwegend links		Overwegend rechts	
	<i>M</i>	<i>SD</i>	<i>M</i>	<i>SD</i>
Systeem rechtvaardigen	4.80	0.90	5.22	0.46
Systeem verwerpen	5.11	0.86	4.33	0.00

Noot. Gemiddelden zijn gegeven op een 7-punt Likert-schaal, waarbij een hogere score meer systeemrechtvaardiging inhoudt.

Tabel 4

Systeemdefinitie x politieke voorkeur-interactie op systeembeoordeling (studie 2)

	Overwegend links		Overwegend rechts	
	<i>M</i>	<i>SD</i>	<i>M</i>	<i>SD</i>
Systeem rechtvaardigen	4.95	0.88	5.28	0.46
Systeem verwerpen	5.10	0.88	4.22	0.69

Noot. Gemiddelden zijn gegeven op een 7-punt Likert-schaal, waarbij een hogere score een betere beoordeling van het systeem inhoudt.

Referenties

- Bal, M., & van den Bos, K. (2012). Blaming for a Better Future Future Orientation and Associated Intolerance of Personal Uncertainty Lead to Harsher Reactions Toward Innocent Victims. *Personality and Social Psychology Bulletin*, 38(7), 835-844.
- Bruinsma, M. (2004). Motivation, cognitive processing and achievement in higher education. *Learning and Instruction*, 14(6), 549-568.
<http://dx.doi.org/10.1016/j.learninstruc.2004.09.001>
- CBS (8 februari 2013). *Werkloosheid niet-westerse allochtonen in 2012 verder opgelopen*. Retrieved March 18, 2013 from <http://www.cbs.nl/nl-NL/menu/themas/arbeid-sociale-zekerheid/publicaties/artikelen/archief/2013/2013-008-pb.htm>
- Elsevier (15 juni 2013). *Premier Erdogan: Geduld met betogers is op*. Retrieved juni 15, 2013 from <http://www.elsevier.nl/Buitenland/nieuws/2013/6/Erdogan-geduld-met-betogers-is-op-1283083W/>
- Elsevier (17 oktober 2012). *SCP: allochtone jongeren hardst getroffen door crisis*. Retrieved March 18, 2013, from <http://www.elsevier.nl/Economie/nieuws/2012/10/SCP-allochtone-jongeren-hardst-getroffen-door-crisis-ELSEVIER352150W/>
- Jost, J. T., Banaji, M. R., & Nosek, B. A. (2004). A decade of system justification theory: Accumulated evidence of conscious and unconscious bolstering of the status quo. *Political Psychology*, 25(6), 881-919.
- Jost, J. T., Federico, C. M., & Napier, J. L. (2009). Political ideology: Its structure, functions, and elective affinities. *Annual review of psychology*, 60, 307-337.
- Jost, J. T., & Hunyady, O. (2003). The psychology of system justification and the palliative function of ideology. *European review of social psychology*, 13(1), 111-153.
- Jost, J. T., & Thompson, E. P. (2000). Group-based dominance and opposition to equality as independent predictors of self-esteem, ethnocentrism, and social policy attitudes

- among African Americans and European Americans. *Journal of Experimental Social Psychology*, 36(3), 209-232.
- Kay, A. C., Czapliński, S., & Jost, J. T. (2009). Left–right ideological differences in system justification following exposure to complementary versus noncomplementary stereotype exemplars. *European Journal of Social Psychology*, 39(2), 290-298.
- Kay, A. C., & Jost, J. T. (2003). Complementary justice: Effects of " poor but happy" and " poor but honest" stereotype exemplars on system justification and implicit activation of the justice motive. *Journal of personality and social psychology*, 85(5), 823-837.
- Kay, A. C., Jost, J. T., & Young, S. (2005). Victim derogation and victim enhancement as alternate routes to system justification. *Psychological Science*, 16(3), 240-246.
- Laurin, K., Fitzsimons, G. M., & Kay, A. C. (2011). Social disadvantage and the self-regulatory function of justice beliefs. *Journal of personality and social psychology*, 100(1), 149.
- Nijdam, A.D. (2003). *Statistiek in onderzoek 1. Beschrijvende technieken*. Houten: Wolters-Noordhoff Groningen.